

HLA SA TEL

ZPRAVODAJ
MĚSTSKÉ
ČÁSTI
PRAHA 15

ČÍSLO
2019
ROČNÍK 25
NEPRODEJNÉ

5
WWW.PRAHA15.CZ

**ŽIJÍ MEZI NÁMI
JANA TOPOLOVÁ**
Rozhovor

**HLEDALA JSEM
PRÁCI, KTERÁ MĚ
BUDE BAVIT**
Rozhovor s Evou
Pikalovou

BIO SOKOL – PRVNÍ KINO V HOSTIVAŘI

16. ČÁST

*V této průmyslové budově
sídlilo první hostivařské kino
(foto Marie Zdeňková)*

Plány prvního hostivařského kina jsou starší než Československá republika. Strojní inženýr Otakar Podhajský staví pro dělníky své továrny byty, restauraci i „bio“. Filmové hity i vzdělávací snímky. Sokolové přebírají iniciativu a biograf vydělává na stavbu sokolovny. Dělnické kino Vltava a nahrávací studio.

Pokud se dnešní obyvatelé Hostivaře rozhodnou jít si vychutnat nejnovější filmovou nabídku do kina, čeká na ně osmisálové multikino Premiere Cinemas v obchodním centru ve Švehlově ulici (dnes Vivo!, dříve Park Hostivař). Samo o sobě nabízí centrum hned několik restauračních zařízení různého typu, od amerického fast foodu přes asijské sushi nebo českou klasiku, po kavárnu a cukrárnu, nemluvě o samostatném baru přímo v kině. Dnes podobný servis vnímáme jako samozřejmost podobných center. Před sto lety samozřejmě vše vypadalo zcela jinak. Ovšem již první hostivařské kino nabízelo vedle kulturního zážitku restaurační posezení – kantýnu a bufet. Za obojím stál přední hostivařský továrník, pan Otakar Podhajský.

V době, kdy politickou moc v naší zemi převzali komunisté, nenechali na vlastních velkých továrnách jedinou nit suchou. Nakonec na žádných živnostnících, ale továrník byl přímo symbolem vykořisťování, útlatu, nespravedlnosti a odsouzeníhodného pocitu lidské nadřazenosti. Těžko bychom takové vlastnosti hledali právě u inženýra Podhajského.

Jeho továrna ve dvacátých letech zaměstnávala na šest stovek dělníků. Těšila se velmi dobrému renomé i v zahraničí, kam své výrobky vyvážela. Kupříkladu roku 1943 měla zastoupení v Belgii, Bulharsku, Dánsku, Finsku, Francii, Holandsku, Itálii, Japonsku, Maďarsku, Německu, Norsku, Portugalsku, Rumunsku, Španělsku, Švédsku, Švýcarsku a Turecku.

Hospodářská krize

Během hospodářské krize samozřejmě nebyla ani v hostivařských továrnách jednoduchá situace, i zde se stávkovalo, i tady nastaly krizové situace mezi továrníky a dělníky a nejednou docházelo k výhružkám nebo menším potyčkám. Proletářský tisk ale nechtěl vidět a nevěděl, co také hostivařští továrníci pro své zaměstnance vykonávali, aniž by je do toho někdo nutil. Zařídili poměrně hodně kulturního i sportovního vyžití. Továrny kupříkladu organizovaly svá sportovní družstva, která měřila síly v různých kláních, hokeji, ping-pongu, volejbalu a samozřejmě fotbalu (své firemní „jedenáctky“ měly např. továrny Podhajský, Štěpánek, Kablo nebo Kameníček). Právě sportovní hřiště pro rekreaci nejen svých dělníků nechal zřídit papírník Karel Hlavatý, který navrch otevřel také knihovnu, protože nejen sportem a prací je živena lidská duše. Pan Hlavatý dobře věděl, že spokojený dělník bude pro jeho firmu pracovat mnohem lépe než ten nespokojený. Podobně asi uvažoval i inženýr Podhajský, když nechal zařídit biograf i s restaurací včetně pivního sklepa.

*Workoholik, který myslel na své dělníky
i na republiku, Ing. Otakar Podhajský (1876–1940)*

Otakar Podhajský (1876–1940) se narodil v Poličce, vystudoval v Čechách strojní inženýrství, poté vyjel dostudovat do Belgie, pracoval v Německu i Spojených státech, takže po návratu do vlasti těsně před první světovou válkou měl vynikající přehled, zkušenosti i kontakty. S bratrem Jaroslavem založil strojírnou

v Hostivaři v roce 1913 a prestiž rodinného jména rychle stoupala. Zprvu vyráběli pouze ventilátory a vzduchotechniku, ale firma se rozrůstala a zvětšovala i záběr výroby (obráběcí stroje, kovový nábytek aj.). „Ing. O. Podhajský uplatňuje v podniku nejen svou vědeckou vyspělost a světový rozhled, nýbrž i neobyčejnou pílí a houževnatost zachovávaje svoji vrozenou skromnost, která zračí se v jeho jednoduchém a zcela práci a rozkvětu závodu věnovaném životě.“ (Národní listy, 7. října 1936)

Těsně před válkou věnoval Otakar Podhajský sto tisíc korun na obranu státu. Po obsazení republiky hitlerovským Německem přednesl v rozhlasu projev, kde vybízel k národní jednotě, ke sdílení národních myšlenek a kultury a nabádal k další jednotné práci. „Milujte svůj národ nade vše, národ, který od věků do věků vyrovnával kulturu Západu a Východu, národ, který nezhrdl ani v dobách své slavné minulosti, aniž ztratil víru v sebe v dobách útisku a poroby.“ Průmyslník zároveň vyzval ke klidu a doporučil podporu Národního souručenství, jediné formální politické strany, která za éry protektorátu směla fungovat.

Otakar Podhajský zemřel 26. června 1940, zanechal po sobě tři dcery. Krátce po osvobození byla továrna znárodněna. Přes pozdější očeřování jeho památky komunistickým tiskem patří Otakar Podhajský k nejvýznamnějším postavám hostivařského, potažmo českého průmyslu. K jeho nejprestižnějším zakázkám patřila vzduchotechnika do hrobky českých králů pod Chrámem sv. Víta. Jeho stroje nasnímal fotograf Josef Sudek, katalogy dělal typograf Ladislav Sutnar, dva mistři svých oborů proslavení i v zahraničí.

Výstavba dělnických bytů

A jak pan inženýr souvisí s nejstarším hostivařským kinem? Podhajský zadal známému architektu Bohumilu Hübschmannovi projekt na výstavbu dělnických bytů hned vedle své továrny. Budova dodnes stojí na křižovatce ulic Dolnoměcholupská a U Pekárny, dnes v ní sídlí společnost Pumpa zabývající se prodejem a opravou čerpací techniky. Její původní účel byl ale zcela jiný. Právě tady totiž továrník nechal vedle bytů pro své dělníky zřídit také sál pro jejich zábavu, kantýnu a bufet. A tady také začalo fungovat první hostivařské kino.

Plány na stavbu biografu se nám dochovaly z roku 1917, fungovat začal pravděpodobně roku 1919. První název zněl Bio Svět, nicméně brzy byl přejmenován podle velmi oblíbeného vzoru na Bio Sokol (jen v pražském okolí byla kina se stejným názvem např. v Karlíně, Braníku, Krči, Modřanech nebo Říčanech). Důvodem byl jistě

fakt, že sám továrník se o kino pochopitelně nestaral, patronaci nad ním převzali hostivařští sokolové (přesto se mu říkávalo také bio u Podhajských).

V kině diváci neviděli pouze populární dobové filmy, ale mohli sem zajít i na slavnostní akademie, podívat se také na dokumentární snímky nebo se vzdělávat na všemožných přednáškách spojených s promítáním fotografií. Takto kino lákalo např. na lékařské filmy spojené s poučením o pohlavních nemocech, spolek Volná myšlenka rozšiřoval obzory o dějinách inkvizice, legionář Mička a poručík Klíra zde přednášeli o americkém vlivu na konec války a na tamní styl práce zemědělců i průmyslníků, ředitel americké tiskové kanceláře Tvrznický zase nabídl v květnu 1919 přednášku s názvem Z československých front (se „sto padesáti světelnými obrazy“). Slavnostní koncerty zde odehráli žáci základní školy pod vedením učitele Karla Krupy, stejně jako nejpopulárnější hostivařský pěvecký spolek Smetana. Ten zde kupříkladu vystoupil v předvečer státního svátku 27. října 1927 i s hostem z Národního divadla, zpěvačkou Marií Sedláčkovou. Vstupné tehdy činilo čtyři koruny a osmdesát haléřů. Filmy se promítaly jedenkrát do týdne, vždy v neděli, případně také o svátcích, přičemž sál pojal úctyhodných 258 diváků. V roce 1923 bylo Bio Sokol přijato za člena Zemského svazu kinematografů v Čechách.

„Ve spolkovém životě vyniká hlavně tělocvičná jednota Sokol, která pečuje o ušlechtilou výchovu tělocvičnou i národně výchovnou, k čemuž napomáhá i pěkný biograf, kde předváděny jsou filmy skutečně hodnotné a nemohli bychom si naši obec bez této činnosti ani představit,“ charakterizoval místní stavitel Antonín Řehák kino ve statí o Hostivaři psané pro Národní listy v říjnu roku 1928. A pro úplnost – z almanachu z roku 1934 se dovídáme také jméno správce restaurace u Podhajských – pana Josefa Lukase.

Fungování biografu

O přesném datu konce fungování biografu máme nejasné informace, promítalo minimálně až do vzniku dalšího kina v nově postavené sokolovně, zmiňované je ještě v pražském adresáři z roku 1936. Není ale vyloučené, že název Bio Sokol i jeho techniku převzal kinosál u sokolovně, protože právě sokolové se o jeho provoz starali a vstupné z biografu

Pohled přes dráhu na továrnu Ing. Podhajského (s budovou biografu v pozadí), 30. léta

z Podhajského ubytovny nemalou měrou spolufinancovalo stavbu Švehlovy sokolovny (1931–1932). I v ní fungovalo kino s občerstvením, o kterém nám více prozradí paní kronikářka Marie Zdeňková: „Občerstvení zajišťoval sokolský „odbor hospodářský a hospodyňský“ především v průběhu kulturně společenských akcí – koncertů, divadel, plesů, Šibřinek, zábav apod. Kromě uvedených akcí měli členové tohoto odboru každodenní služby v prodejně a bufetu Sokola.“

Doplňme závěrem, že v Hostivaři později fungovalo ještě jedno kino. Postaveno bylo ve Weilově ulici v rozsáhlém objektu s čp. 6, do provozu bylo předáno v pátek 26. září 1980 a jmenovalo se Vltava. Sál pro 170 diváků měl původně sloužit přednostně stavbařům ubytovaným v místním areálu (dnešní Kolej Hostivař), postupně ale začalo sloužit obecně celé veřejnosti. Zaniklo až po výstavbě okolních multikin v 90. letech. Ve stejných prostorách jej nahradila nahrávací studia Českého národního symfonického orchestru (přestavba proběhla v roce 2003). Právě v nich natáčel kupříkladu samotný Plácido Domingo své vánoční album My Christmas (2014) a opakovaně se sem vrátil i oscarový skladatel a dirigent Ennio Morricone. Konkrétně kinosál Vltavy byl v druhém nahrávacím studiu označovaném dnes názvem Modrý samet (Blue Velvet).

To už však od Bio Sokol utíkáme daleko. Tolik tedy krátký výlet za vznikem prvního hostivařského kina, které ve spojení s jeho restaurací rovněž patřilo k místům, kde se potkával místní kulturní a společenský život s pohostinstvím.

● Lukáš Berný, z knihy Toulky Prahou 15